

„Szervetlen kémia” gyakorlat és szemináriumok (TKBL0202) anyaga a vegyészmérnök BSc hallgatók számára

A heti 2 órás gyakorlat a félév 15 oktatási hetét figyelembe véve összesen 29 órát jelent. A tárgyat a 2. félévben első és második negyedévében hirdetjük meg a gyakorlatokat heti 4 órára ($6 \times 4 = 24$ óra) tömbösítve amihez ($5 \times 1 = 5$) 5 óra szeminárium társul. A szemináriumok elsődleges célja az azt követő gyakorlatok előkészítése. A szemináriumokon és a gyakorlatokon a megjelenés kötelező, azokról hiányozni nem szabad (amennyiben nagyon indokolt esetben (pl. betegség) mégis hiányzik a hallgató arról orvosi igazolást kell bemutatni az oktatóknak és az elmulasztott gyakorlatot egyéb időpontban pótolni kell). Mindkét típusú foglalkozáson felkészülten kell megjelenni, mivel a szeminárium „beszélgetés” stílusban folyik, a gyakorlatokon pedig zárthelyi (ZH-k) dolgozatok (15-20 perces) formájában kell a felkészültségről számot adni. A kis ZH-k kettes küszöbe a pontok 40%-a. Ezen túl, a gyakorlatokon a hallgatókat a csoportos kísérletek bemutatásánál is „hadra” fogjuk, amikor maguk a hallgatók is aktívan részt vesznek a csoportos kísérlet bemutatásában/magyarázásában.

A gyakorlatokon kötelező a jegyzőkönyvek pontos vezetése, amit már a gyakorlatok előtt a felkészülés során elő kell készíteni. A jegyzőkönyvet csak kézzel írott formában lehet vezetni és az alkalmas időpontban beadni. A ZH ideje alatt a jegyzőkönyveket ellenőrizzük és amennyiben meggyőződünk arról, hogy a hallgató nem felkészülten érkezett a gyakorlatra (hiányzó vagy erősen hiányos jegyzőkönyv, stb.) szóbeli kikérdezést követően a hallgató elküldhető a gyakorlatról. A félév végén az oktatók értékelik a jegyzőkönyveket az így kapott jegyeket a ZH és ismeretlenek átlagai kerekítésénél használjuk fel (indokolt esetben ± 1 érdemjegy). A 2,0-nál kisebb ZH átlag esetében, ezt a kerekítést nem alkalmazzuk. A gyakorlati jegyet a kis ZH-ra kapott jegyek és ismeretlenekre kapott jegyek átlaga határozza meg, de ezek átlaga külön-külön is el kell, hogy érje a 2,0 küszöböt. Amennyiben a zárthelyi dolgozatok átlaga nem éri el a 2,0 értéket (1,40-1,99), a gyakorlatot elégtelennek minősítjük. Abban az esetben, ha a hallgató gyakorlati munkáját a gyakorlatvezetők elfogadhatónak tartják (hiánytalanul beadott preparátumok és jegyzőkönyvek), ill. ismeretlen átlaga is meghaladja a 2,0 értéket az oktató hozzájárulhat a gyakorlati jegyet pótvizsga segítségével történő megszerzéséhez. Erre lehetőséget a vizsgaidőszakban biztosítunk, a Debreceni Egyetem tanulmányi és vizsgaszabályzatában rögzített szabályok megtartása mellett. Azon hallgatók számára, akik ZH átlaga nem éri el a 1,40 küszöböt a gyakorlat „aláírás megtagadva” eredménnyel zárul és a gyakorlati jegyet csak a gyakorlat újbóli felvételével lehet megszerezni. Amennyiben hallgató ismeretlenek az átlaga sem éri el a 2,0 küszöböt, a laboratóriumi gyakorlat ugyancsak ismételt felvételével követően teljesíthető.

Irodalom:

1. Győri Béla, Emri József és Lázár István: Szervetlen kémiai laboratóriumi gyakorlatok (DE, TTK jegyzete, Debrecen, 2009) (a tematikában a gyakorlatok számát adtuk meg)
2. Dr. Barcza Lajos, Dr. Buvári Ágnes, A minőségi kémiai analízis alapjai (Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest, 1997)

A gyakorlathoz kapcsolódó feladatok, követelmények

#	Jellege	Típusa	Feladat	Db.	Követelmény
1	Írásbeli	Írásbeli dolgozat	15-20 perces dolgozat az adott gyakorlat minden feladatából, az összes preparátumot is beleértve	5	A dolgozatok átlaga érje el a 2,00 értéket
2		Jegyzőkönyv	Dokumentálás	5	Az elméleti és gyakorlati feladatok dokumentálása (beadandó)
3	Gyakorlat	Kötelező	Tematika	15	Kötelező önálló kísérleti munka
		Preparátum	Tematika	2	Önállóan elvégzett kísérleti munka a 3. és a 4. hét egy-egy preparátumából (a gyakorlaton kerül kijelölésre). Mindkét preparátumot legkésőbb az utolsó gyakorlat végéig be kell adni
		Ismeretlen	Tematika	4	Önállóan elvégzett kísérleti munka (beadandó)
		Csoportos kísérlet	Tematika	10	A gyakorlatvezető irányítása mellett, kijelölt hallgatók mutatják be
		Ajánlott	Tematika	5	A rendelkezésre álló időnek megfelelően
		Olvasmány	Tematika	3	Nincs gyak. feladat, de a ZH-ban számon kérjük az elméletét
4	Szeminárium	Elméleti felkészítés	Tematika	5	Megjelenés kötelező, mivel a gyakorlat része, de számonkérés nincs
5	Hiányzás			0	Indokolt esetben orvosi igazolás, és a gyakorlat pótlás mellett

A gyakorlat tematikája heti bontásban

	Sorszám	Feladat	Jellege	Praktikum	Megjegyzés
1. hét	1	A laboratóriumi munkarend és a gyakorlati követelmények ismertetése			
	2	Tűzrendészeti és balesetvédelmi oktatás			Aláírással dokumentált
	3	A felszerelés átvétele			
2. hét	1	Hidrogén fejlesztése Kipp-készülékben, tisztítása és meggyújtása	csoportos kísérlet	1.2	
	2	A klór laboratóriumi előállítása	olvasmány	2.2	
	3	Klór reakciója fémekkel	csoportos kísérlet	2.6	Az 1. kísérlettel együtt kerül bemutatásra
	4	Kísérletek jóddal	ajánlott	2.8.1	
	5	A hidrogén égése klórban	csoportos kísérlet	2.1	Az 1. kísérlettel együtt kerül bemutatásra
	6	Fluoridion kimutatása	kötelező	2.14	
	7	Ezüst halogenidek képződése és oldódása	ajánlott	2.15	
	8	Bromid- és jodidion egymás melletti kimutatása klóros vízzel	kötelező	2.16	
	9	Kloridionok kimutatása bromid- és jodidionok mellett (Berg-reakció)	kötelező	2.17	
	10	F ⁻ , Cl ⁻ , Br ⁻ , I ⁻ .	ismeretlen		2 db ion a felsoroltak közül
3. hét	1	Kálium-klorát reakciója vörös foszforral	csoportos kísérlet	2.24.a	A 2.kísérlettel együtt kerül bemutatásra
	2	Ózon előállítása elektrolízissel	csoportos kísérlet	3.6	A készüléket a praktikum alapján le kell rajzolni
	3	A hidrogén-peroxid kimutatása	kötelező	3.8.a	
	4	Kén-hidrogén és kén-hidrogénes víz előállítása és a H ₂ S kimutatása	ajánlott	3.14	
	5	Szulfít- és szulfácionok megkülönböztetése	kötelező	3.27	
	6	Nitrogén képződése színproporcióval	kötelező	3.27	
	7	Az ammóniumion és az ammónia kimutatása	kötelező	4.13	
	8	Nitrition reakciói	kötelező	4.29	

	9	Nitrátion reakciói	kötelező	4.3	
	10	Nitrit- és nitrátionok kimutatása Griess-Ilosvay reagenssel	ajánlott	4.31	
	11	Ortofoszfátionok kimutatása	kötelező	4.36	
	12	S^{2-} , SO_3^{2-} , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , Cl^- , NO_2^- , NO_3^- , NH_4^+	ismeretlen		2 db ion a felsoroltak közül (NO_2^- és NO_3^- és SO_3^{2-} ill. SO_4^{2-} nincs együtt kiadva)
4. hét	1	NaIO ₃	preparátum	2.27	
	2	KNO ₃	preparátum	7.14	
	3	Na ₂ S ₂ O ₃ ×5H ₂ O	preparátum	megjegyzés	mellékelt leírás alapján
	4	CuCl ₂ ×2H ₂ O	preparátum	9.47	
	5	Na ₄ P ₂ O ₇ ×10H ₂ O	preparátum	4.39	
	6	Mg(ClO ₄) ₂ ×6H ₂ O	preparátum	8.1	
	7	Szén-monoxid előállítás és tulajdonságai	olvasmány	5.13	
	8	A szilícium oldódása nátrium-hidroxidban	csoportos kísérlet	5.2	4-5 fős csoportokban, szekrényenként
	9	Az ólom kölcsönhatása savakkal	kötelező	5.4.a	
	10	Az alumínium kölcsönhatása savakkal és lúgokkal	kötelező	6.3	
	11	Nátrium-(hexafluoro-aluminát) képződése	kötelező	6.10.a	
	12	Alumínium-hidroxid képződése és amfoter jellege	kötelező	6.17.a,b,d.	
5. hét	1	CaO ₂ *8H ₂ O és CuCl előállítása	preparátum	8.11 és 9.48	
	2	Kálium-[trioxalato-ferrát(III)]-víz (1/3) előállítása	preparátum	8.14.b	
	3	[Bisz(piridin)-ditiocinato-kobalt(II)] előállítása	preparátum	9.41	
	4	[Trisz(pentán-2,4-dionato)-vas(III)] előállítása	preparátum	9.46.4	
	5	Réz(II)-szulfát-víz (1/5) előállítása	preparátum	3.26	mindkét módszer lényegét ismerni kell
	6	Az alkáli- és alkáliföldfémek lángfestése	kötelező	7.1	
	7	Vízben rosszul oldódó alkálifém-sók vizsgálata	ajánlott	7.15	
	8	Rosszul oldódó alkáliföldfém-sók	kötelező	8.4	
	9	Alkálifémionok korona-éter komplexei	csoportos kísérlet	7.16.a	
	10	Hg ₂ ²⁺ , Pb ²⁺ , Ag ⁺ , Hg ²⁺ , Cd ²⁺ , Bi ³⁺	ismeretlen		2 db ion a felsoroltak közül

6. hét	1	A 3-d átmenetifémek oxidációs állapotai vizes oldatban	csoportos kísérlet	9.1	4-5 fős csoportokban, szekrényenként
	2	Átmenetifémek aluminotermiás előállítása	csoportos kísérlet	9.2.2	
	3	Átmenetifém-hidroxidok és hidroxokomplexek képződése és tulajdonságaik	csoportos kísérlet	9.23	kettesével
	4	Átmenetifém-hidroxidok leválása és oldása ammónia vizes oldatával	csoportos kísérlet	9.25	kettesével
	5	Átmenetifém-szulfidok képződése és vizsgálata	ajánlott	9.35.a,b,c,d.	4-5 fős csoportokban, szekrényenként
	6	Cu^{2+} , Hg^{2+} , Cd^{2+} , Co^{2+} , Ni^{2+} , Zn^{2+} , Mn^{2+} , Fe^{3+} , Cr^{3+}	ismeretlen		2 db ion a felsoroltak közül
	7	Jegyzőkönyvek beadása			19h
	8	A felszerelés leadása			19-20h

**Szerveetlen kémia gyakorlatok és a szemináriumok beosztása
(TKBL0211-K1-XX) vegyészmérnök hallgatók számára
2012/2013 tanév II. félévében.**

TKBL0211-K1-01 csoport		TKBL0211-K1-03 csoport	
Sebestyén A. – ^I Dr. Tircsó Gy. – Molnár E.		Galajda M. – Dr. Elek J.	
Szeminárium Kedd, 9 ⁰⁰ - 10 ⁰⁰ , D-404	Gyakorlat Csüt., 15 ⁰⁰ - 19 ⁰⁰ , D-311	Szeminárium Kedd, 8 ⁰⁰ - 9 ⁰⁰ , E-213	Gyakorlat Csüt., 15 ⁰⁰ - 19 ⁰⁰ , D-308
—	1. feb. 14.	—	1. feb. 14.
1. feb. 19.	2. feb. 21.	1. feb. 19.	2. feb. 21.
2. feb. 26.	3. feb. 28.	2. feb. 26.	3. feb. 28.
3. márc. 05.	4. márc. 7.	3. márc. 05.	4. márc. 7.
4. márc. 12.	5. márc. 14.	4. márc. 12.	5. márc. 14.
5. márc. 19.	6. márc. 21.	5. márc. 19.	6. márc. 21.

TKBL0211-K1-02 csoport		TKBL0211-K1-04 csoport	
Dr. Lázár I. – Veres P.		Galajda M. – Dr. Elek J.	
Szeminárium Kedd, 9 ⁰⁰ - 10 ⁰⁰ , D-404	Gyakorlat Csüt., 15 ⁰⁰ - 19 ⁰⁰ , D-311	Szeminárium Kedd, 8 ⁰⁰ - 9 ⁰⁰ , E-213	Gyakorlat Csüt., 15 ⁰⁰ - 19 ⁰⁰ , D-308
—	1. ápr. 11.	—	1. ápr. 11.
1. ápr. 16.	2. ápr. 18.	1. ápr. 16.	2. ápr. 18.
2. ápr. 23.	3. ápr. 25.	2. ápr. 23.	3. ápr. 25.
3. ápr. 30.	4. máj. 2.	3. ápr. 30.	4. máj. 2.
4. máj. 7.	5. máj. 9.	4. máj. 7.	5. máj. 9.
5. máj. 14.	6. máj. 16.	5. máj. 14.	6. máj. 16.